

Sygn. akt I CSK 472/07

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Strus (przewodniczący)
SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)
SSN Antoni Górski

Protokolant Ewa Krentzel

w sprawie z powództwa H. Ż.-Ł. i in.,
przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie Mazowieckiemu
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 6 marca 2008 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w W.
z dnia 26 kwietnia 2007 r., sygn. akt [...],

- I oddala skargę kasacyjną;**
- II zasądza od pozwanego - Skarbu Państwa - Wojewody Mazowieckiego tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł na rzecz powodów: [...].**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody Mazowieckiego wskazane w pkt I jego wyroku kwoty pieniężne z odsetkami na rzecz siedmiu powodów i oddalił powództwo w pozostałym zakresie. Sąd ten ustalił, że współwłaścicielami nieruchomości gruntowej, położonej w W. przy ul. B. [...], były poprzedniczki prawne powodów. Nieruchomość ta była objęta dekretem z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U., nr 50, poz. 279). Decyzją administracyjną z dnia 5 lutego 1951 r. Prezydium Rady Narodowej m. W. odmówiło byłym właścicielom nieruchomości przyznania prawa własności czasowej w stosunku do gruntu. Decyzja ta została uznana za nieważną na podstawie decyzji z dnia 29 listopada 2000 r. Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast. W styczniu 2004 r. odmówiono powodom ustanowienia prawa użytkowania wieczystego nieruchomości przy ul. B. [...] z racji braku możliwości korzystania z gruntu przez powodów w związku z obecnym przeznaczeniem gruntu w planie zagospodarowania przestrzennego (sporna nieruchomość położona jest w liniach rozgraniczających ul. B. i ul. G.). Powodom odmówiono przyznania odszkodowania za szkodę poniesioną wydaniem decyzji z dnia 5 lutego 1951 r. z rażącym naruszeniem prawa. Wartość spornej nieruchomości oceniono według stanu na dzień 5 lutego 1951 r., a według cen aktualnych na kwotę 1.772.400 zł. Grunt ten stanowi własność Skarbu Państwa i nie został skomunalizowany

Skutki odnowy przyznania prawa własności czasowej są już nieodwracalne, powodom odmówiono przyznania prawa użytkowania wieczystego, toteż pomiędzy wadliwym orzeczeniem z dnia 5 lutego 1951 r. a poniesioną przez nich szkodą zachodzi związek przyczynowy w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. Odpowiedzialność odszkodowawcza obciąża obecnie Skarb Państwa – Wojewodę Mazowieckiego. Szkada powodów została udowodniona, a wyznacza ją wartość nieruchomości, do której poprzednikom powodów odmówiono prawa przyznania własności czasowej. Powodom przysługuje odszkodowanie w granicach *damnum emergens*, które obliczono na podstawie opinii biegłej, przyjmując za miarodajną wartość utraconej nieruchomości według stanu na dzień wydania decyzji, a wedle cen aktualnych (art. 363 § 2 k.c.). Ustalenie odszkodowania w ten sposób uzasadniało zasądzenie odsetek za opóźnienie dopiero od daty wydania wyroku. Oddalono zatem żądanie

powodów obejmujące skapitalizowane odsetki za okres od dnia 28 grudnia 2003 r. do dnia 28 maja 2004 r. Oddaleniu podlegało też żądanie obejmujące *lucrum cessans* równe wysokości hipotetycznego czynszu dzierżawnego w okresie od dnia 17 października 1997 r. Skoro bowiem nieruchomość od końca lat 70-tych znajduje się pod ulicami miejskimi, to podlegałaby w tamtym czasie wywłaszczeniu, co wyłączałoby tym samym możliwość osiągania jakichkolwiek korzyści przez dotychczasowych właścicieli.

Apelacja pozwanego Skarbu Państwa, w części zasądzającej roszczenie, została oddalona. Sąd Apelacyjny podzielił zasadnicze ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji. Roszczenia odszkodowawcze powodów powinny podlegać reżimowi prawnemu przewidzianemu w art. 156 k.p.a. i art. 160 k.p.a. Zdarzeniem wyrządzającym szkodę była decyzja odmawiająca przyznania prawa własności czasowej, a stwierdzenie nieważności tej decyzji w 2000 r. stanowiło tylko niezbędny warunek prawny dochodzenia roszczenia odszkodowawczego. Legitymację bierną w tym procesie należało przypisywać Skarbowi Państwa, a nie Gminie.

W skardze kasacyjnej Skarbu Państwa – Wojewody Mazowieckiego podnoszono zarzut naruszenia art. 160 § 1 k.p.a., art. 361 § 2 k.c. w zw. z art. 160 § 2 k.p.a, art. 361 § 2 k.c. w zw. z art. 3 ust. 1, art. 8 ust. 8 pkt 1 lit. a i b ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tj. Dz.U. z 1974 r., nr 10, poz. 64); art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych (Dz.U. nr 54, poz. 243) w zw. z art. 4 ust. 1 tej ustawy i art. XXVI ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz.U. nr 16, poz. 94). Skarżący domagał się uchylecia wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny trafnie przyjął, że do zgłoszonych roszczeń odszkodowawczych powodów będą miały zastosowanie przepisy art. 160 k.p.a. i nast., ponieważ szkoda została wyrządzona w czasie obowiązywania tych przepisów. W każdym razie w tym czasie roszczenie odszkodowawcze powodów

mogło być skutecznie dochodzone. Powodom odmówiono bowiem przyznania prawa użytkowania wieczystego spornej nieruchomości w 2004 r. Zgodnie z art. 160 § 1 k.p.a., stronie, która poniosła szkodę wskutek wydania decyzji z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. albo stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej przysługuje odszkodowanie od organu, który wydał decyzję z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. Szkodę tę określono jako różnicę pomiędzy stanem, jaki by zaistniał, gdyby nie została wydana w 1951 r. odmowna decyzja o przyznaniu poprzednikom prawnym powodów prawa własności czasowej a obecnym stanem majątkowym wyrażającym się w braku w majątku powodów tego prawa (prawo użytkowania wieczystego). W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 r. III CZP 99/06 (OSNC 2007 z. 6, poz. 79) przesądzono w omawianym zakresie legitymację bierną Skarbu Państwa.

Zastosowanie do dochodzonych przez powodów roszczeń przepisów art. 160 § 1 k.p.a. i n. ma ten skutek, że stosowane są one także w zakresie dotyczącym reguł przedawnienia i sposobu ustalania wysokości odszkodowania (art. 160 § 2 k.p.a., art. 160 § 6 k.p.a.). Nie może być zatem brany pod uwagę eksponowany w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych (Dz.U. nr 54, poz. 243) z szeroką motywacją tego zarzutu prezentowaną w skardze, przede wszystkim w odniesieniu do czasu powstania roszczeń odszkodowawczych powodów i charakteru prawnego terminu przewidzianego w art. 6 ust. 1 ustawy z 1956 r.

Nie można także podzielić stanowiska skarżącego, że został naruszony art. 361 § 2 k.c. w zw. z art. 160 § 2 k.p.a. w wyniku przyjęcia przez Sąd Apelacyjny, iż powodowie ponieśli szkodę odpowiadającą wartości nieustanowionego na ich rzecz prawa majątkowego, a to z tej racji, że sporna nieruchomość podlegałaby wywłaszczeniu z przeznaczeniem na drogi publiczne. Skoro zostało ustalone, że powodowie (ich poprzednicy prawni) utracili definitywnie prawo majątkowe (własność czasową), a w 2004 r. odmówiono powodom ustanowienia prawa użytkowania wieczystego, to nadal trwał uszczerbek w ich majątku. Rozmiar tego uszczerbku sądy meriti ustalały zgodnie z odesłaniem przewidzianym w art. 160 § 2 k.p.a., tj. na podstawie art. 363 § 2 k.c. (według stanu nieruchomości w czasie

wydania nieważnej decyzji z 1951 r. i według cen aktualnych). Powodowie złożyli wnioski o odszkodowanie w końcu 2003 r., a następnie wnieśli powództwo w maju 2004 r. Powołana biegła – w zakresie odszkodowania uwzględniającego jedynie *damnum emergens* – wyliczyła rozmiar szkody w kilku wariantach czasowych, w tym też m.in. na dzień sporządzenia opinii (listopad 2005) i ta właśnie wartość szkody stała się podstawą określenia odszkodowań przysługującym powodom (wyrok Sądu Okręgowego wydany został w marcu 2006 r., k. 238, akt prawny). W tej sytuacji nie można twierdzić, że naruszono zasady określenia wysokości odszkodowania, przewidziane w art. 363 § 2 k.c. w zw. z art. 160 § 2 k.p.a. Nieuzasadniona jest zatem sugestia skarżącego, że wysokość przysługującego powodom odszkodowania powinna być obliczana na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (t.j. Dz.U. z 1974 r., nr 10, poz. 64), w dodatku już nieobowiązujących w czasie powstania skutecznych wobec Skarbu Państwa roszczeń o naprawienie szkody, wyrządzonej nieważną decyzją administracyjną z 1951 r. o odmowie przyznania wskazanego w niej prawa majątkowego.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną pozwanego jako nieuzasadnioną (art. 398¹⁴ k.p.c.).